

NOKTALAMA İŞARETLERİ

3. BÖLÜM

2023 TAYFA

ÜÇ NOKTA (...)

1. Anlatım olarak tamamlanmamış cümlelerin sonuna konur.

Gökyüzünde öbek öbek dağılmış bulutlar, yol kenarında sarı, kırmızı, beyaz çiçekler...

Pınarhisar'dan İslambeyli köyüne hareket ediyoruz, oradan da Yıldız Dağları eteğindeki Evciler köyüne...

ÜÇ NOKTA (...)

2. Alıntılarda başta, ortada ve sonda alınmayan kelime veya bölümlerin yerine konur.

... derken şehrin öte başından boğuk boğuk sesler gelmeye başladı...

...Doğruldu. Yataktan atladı. Ayakkabılarını bulmaya yürüdü. Hızla sürmeyi çekti...

3. Kaba sayıldığı için veya bir başka sebepten açık yazılmak istenmeyen kelime ve bölümlerin yerine konur.

Gizlice A... şehrine gitmiş, yetkililerle görüşmüş.

ÜÇ NOKTA (...)

4. Sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümün okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmak için konur.

Artık sen düşün... Bundan sonra sana yardım etmeyeceğim.

Denizin dibinde rengârenk mercanlar, bin bir türlü deniz canlısı... sanki gerçeküstü bir dünya sunuyordu.

ÜÇ NOKTA (...)

4. Ünlem ve seslenmelerde anlatımı pekiştirmek için konur.

Güvertede duran kişilere seslendi:

– Dursun Reis... Dursun Reis, hey...

➤ Ünlem ve soru işaretinden sonra üç nokta yerine iki nokta konulması yeterlidir:

Aman Allah'ım, önümde uçsuz bucaksız, masmavi bir deniz!..

Hemen işinin başına geç demedim mi ben sana?..

SORU İŞARETİ (?)

1. Soru eki veya sözü içeren cümle veya sözlerin sonuna konur.

Böyle bir insanın topluma ne yararı bulunur?

2. Soru bildiren ancak soru eki veya sözü içermeyen cümlelerin sonuna konur.

Gümrükteki memur başını kaldırdı:

— Adınız?

3. Bilinmeyen, kesin olmayan veya şüpheyle karşılanan yer, tarih vb. durumlar için kullanılır.

Şeyhî (? – 1431) edebiyatımızın önemli şairlerinden biridir.

SORU İŞARETİ (?)

- mı / mi ekini alan yan cümle temel cümlenin zarf tümleci olduğunda cümlenin sonuna soru işareti konmaz.

Hiçbir zaman nereye gideceğini, ne zaman gideceğini ve orada ne kadar kalacağını bize söylemez.

- Soru ifadesi taşıyan sıralı ve bağlı cümlelerde soru işareti en sona konur.

İstanbul trenine sabah erkenden mi yoksa gece yarısı mı binmeliyim?

ÜNLEM İŞARETİ (!)

1. Sevinç, kıvanç, acı, korku, şaşma gibi duyguları anlatan cümle veya ibarelerin sonuna konur.

Çiçekten, kokudan ve renkten meydana gelen bu manzara ne kadar da büyüleyiciydi!

Eyvah, bugün de derse geç kalırsam öğretmenim çok üzülecek!

2. Alay, kinaye veya küçümseme anlamı kazandırılmak istenen sözden hemen sonra yay ayraç içinde ünlem işareti kullanılır.

İsteseymiş bir günde bitirirmiş (!) ama ne yazık ki vakti yokmuş (!).

ÜNLEM İŞARETİ (!)

3. Seslenme, hitap ve uyarı sözlerinden sonra konur.

Dur yolcu! Bilmediğın gelip bastığın bu toprak

Bu toprak bir devrin battığı yerdir.

➤ Ünlem işareti, seslenme ve hitap sözlerinden hemen sonra konulabileceği gibi cümlenin sonuna da konabilir.

Eyvah, çocuk balkondan düştü düşecek!

Eyvah! Çocuk balkondan düştü düşecek.

KISA ÇİZGİ (-)

1. Satıra sığmayan kelimeler bölünürken satır sonuna konur.

Ankara'nın bu soğuk günlerinde İstanbul'daki son yazın ağır ve korkunç günlerinin sıcaklığını, yorgunluğunu duyuyordum.

İnsanlar ancak gerçek doğruları yakaladıklarında topluma, toplumsal olaylara ve sorunlara çözüm sunacaklardır.

2. Cümle içinde ara sözleri veya ara cümleleri ayırmak için ara sözlerin veya ara cümlelerin başına ve sonuna konur, bitişik yazılır.

Sanatçının eserleri -üç roman ve iki deneme kitabı- yıllar sonra yeniden başlıyor.

KISA ÇİZGİ (-)

3. Arasında, ve, ile, ila, ...-den ...-e anlamlarını vermek için kelimeler veya sayılar arasında kullanılır.

Ankara – Eskişehir hızlı tren seferleri başladı.

9.30 - 10.45

➤ Cümle içinde sayı adlarının yinelenmesinde araya kısa çizgi konmaz.

On on beş yıl.

Üç beş kişi geldi.

KISA ÇİZGİ (-)

4. Kelimelerin kökleri, gövdeleri ve eklerini birbirinden ayırmak için kullanılır.

Yü-rü-me-yi, plan-la-dık, il-ko-ku-la, ha-nı-me-li.....

5. Fiil kök ve gövdelerini göstermek için kullanılır.

oku-

yaz-

hastalan-

6. Eklerinin başına konur.

-ak

-gin

-den

7. Heceleri göstermek için kullanılır.

a-raş-tır-ma

ge-le-cek

UZUN ÇİZGİ/ KONUŞMA ÇİZGİSİ (—)

1. Yazıda satır başına alınan konuşmaları göstermek için kullanılır. Buna konuşma çizgisi de denir.

Frankfurt'a gelene herkesin sorduğu şunlardır:

- Eski şehri gezdin mi?
- Rothschild'in evine gittin mi?
- Goethe'nin evini gezdin mi?

➤ Oyunlarda uzun çizgi konuşanın adından sonra da konabilir.

Sıtkı Bey — Kaleyi kurtarmak için daha güzel bir çare var. Gerçekten ölecek adam ister.
İslam Bey — Ben daha ölmedim.

➤ Konuşmalar tırnak içinde verildiğinde uzun çizgi kullanılmaz.

Arabamız tutarken Erciyes'in yolunu:

"Hancı dedim, bildin mi Maraşlı Şeyhoğlu'nu?"